

નજસત (અશુદ્ધિ)ના પ્રકારો

૧. એ જે અનુભવી શકાય અને દણિગોચર હોય, જેમ કે પેશાબ (મૂત્ર), મળ.

૨. એ જે ફરજિયાત હોય, અર્થાતું જેનાથી વુઝુ કરવું કે ગુસ્ત (સ્નાન) કરવું આવશ્યક હોય.

‘નજસત’ (અશુદ્ધિ)ના પહેલા પ્રકાર, અર્થાતું અનુભવી શકાય કે દણિગોચર થાય એવી ‘નજસત’માં નીચેની વસ્તુઓ સામેલ છે :

(૧) **મુદ્દાર :** અર્થાતું એવું પ્રાણી, જેને ખાવું જાઈજ (શરરી રીતે વૈધ) હોય. તે જો જબેહ કર્યા વગર મરી જાય તો તેને મુદ્દાર કહીશું. એ જ રીતે એ પ્રાણી, જેને જબેહ કરી દેવામાં આવે, પણ તેનું ખાવું હરામ (અવૈધ) હોય તે પણ મુદ્દારના આદેશમાં આવશે. અલ્લાહ તૃખાલાનો ઈરશાદ છે :

﴿قُل لَا أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَن يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا
أَوْ لَحْمَ خِزِيرٍ فِإِنَّمَا رِجْسُ ﴿١٤٥﴾ الأنعام: ١٤٥

અનુવાદ : “હે નબી ! તેમને કહો કે જે વહી મારા પાસે આવી છે, તેમાં તો હું કોઈ વસ્તુ એવી નથી જોતો જે કોઈ ખાવાવાળા પર હરામ હોય, સિવાય કે તે મુદ્દાર હોય, અથવા વહાવેલું લોહી, અથવા તુક્કરનું માંસ હોય કે તે નાપાક (અપવિત્ર) છે.” (સૂરું: અનુઆમ, આ. ૧૪૦)

રસૂલુલ્લાહ ﷺ એ ફરમાયું :

«أَحِلَتْ لَكُمْ مَيْتَانٍ وَدَمَانٍ؛ فَمَمَّا الْمَيْتَانِ فَالْحُوتُ وَالْجَرَادُ، وَأَمَّا الدَّمَانِ فَالْكِبْدُ وَالظَّحَالُ»

અર્થાતું, બે પ્રકારના લોહી (પિતાશયનું અને બરોળનું) તથા બે પ્રકારના મુદ્દાર (માછલી અને તીડ) આપણા માટે હલાલ (વૈધ) કરવામાં આવેલ છે. (અહમદ)

(૨) **લોહી :** કોઈપણ શરીરમાંથી વહેતું કે નીકળતું લોહી જો વધારે માત્રામાં હોય, આ લોહી ચાહે માનવીનું હોય કે કોઈ અન્ય પ્રાણીનું, પરું વગેરેની જેમ અશુદ્ધ છે.

(૩) **તુક્કર :** આ સંપૂર્ણપણે અશુદ્ધ છે. તેના હડકાં અને ચામતું પણ કોઈપણ રીતે પવિત્ર હોઈ શકતું નથી. અલ્લાહ તૃખાલાનો ઈરશાદ છે :

﴿إِنَّمَا حَرَمَ عَلَيْكُمْ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ ﴿١٧٣﴾ البقرة: ١٧٣

અનુવાદ : “અલ્લાહ તરફથી જો કોઈ પ્રતિબંધ તમારા પર છે, તો તે એ છે કે મુદ્દર ન ખાઓ, લોહીથી અને દુક્કરના માંસથી બચો.” (સુર: બકરહ, આ. ૧૭૩)

- (૪) **માનવીની ઉલટી અને તેનો પેશાબ-જાજરુ :** અલબત્તા, દૂધ પીતાં બાળકના પેશાબનો આદેશ એ છે કે જો તે એટલું નાનું હોય હજુ તેણે ખાવાનું શરૂ કર્યું ન હોય તો પેશાબ લાગવાની જગ્યાએ પાણી છાંટી દેવામાં આવે. હજરત ઉમ્મે કેસ પોતાના દૂધ પીતા બાળકને લઈને રસૂલુલ્લાહ ﷺ પાસે આવી. આપ ﷺ એ બાળકને ખોળામાં લીધું અને તેણે પેશાબ કરી લીધી. રસૂલુલ્લાહ ﷺ એ પાણી મંગાવીને પેશાબ જ્યાં કર્યો હતો તે જગ્યાએ છાંટી દીધું અને બધા કપડાં ન ધોયા. (મુસ્લિમ) હા, જો દૂધ પીતી બાળકી હોય તો કપડાં પાણીથી ધોવામાં આવશે. (ઇઝ્ને માજા) પેશાબ કરવો અને જાજરુ કરવું એ કુદરતી જરૂરત છે. ઈસ્લામ આના વિશે લોકોને સંવેદનશીલ અને જાગૃત બનાવે છે. પરંતુ એવું પણ નથી કે અપ્રાકૃતિક વર્તન અપનાવવા માટે મજબૂર કરે છે; જેમ કે તે માખીના માથા બરાબર અસ્વાભાવિક ગંદકી માટે મજબૂર કરતો હોય. નાના બાળકવાળી માતાને દરેક સંભવ કોશિશ કરવી જોઈએ કે તે બાળકના મળ-મૂત્રથી બચે, માંસ વેચતા વેપારીએ લોહી અને તેના છાંટાઓથી પોતાને બચાવવો જોઈએ, પશુઓને પાળવાવાળા અને તેનો વેપાર કરતા વેપારીઓએ તેમના મળ-મૂત્રથી સાવધાન રહેવું જોઈએ, પરંતુ એ પણ હકીકત છે કે ગમે તેટલી કોશિશ કરવા છતાં એ વાતની સંભાવના હોય છે કે એટલી ગંદકી લાગી જાય, જે દેખાય નહીં, અથવા વ્યક્તિને તેની ખબર પણ ન હોય, તો આવી તમામ સ્થિતિઓમાં અલ્લાહ તરફથી વ્યક્તિને માર્ફી છે. ઈસ્લામના કાયદા-કાનૂન અને નિયમો પગની જંજરના બદલે આંધળાની લાકડી છે. ઈસ્લામ મધ્યમમાર્ગ અને વાસ્તવવાદનો દીન (ધર્મ) છે. હા, ચેતનાને વિકસિત કરવા અને અંતરાત્માને જાગૃત કરવા માટે હંમેશા પ્રેરતો રહે છે. રસૂલુલ્લાહ ﷺ બે કબરોની પાસેથી પસાર થયા, તો આપ ﷺ એ ફરમાવ્યું કે આ બંને કબરો પર અજાબ થઈ રહ્યો છે અને કોઈ મોટી વસ્તુ માટે નહીં, બલ્કે એકને એટલા માટે અજાબ આપવામાં આવી રહ્યો છે કે તે પેશાબના છાંટાઓ અને ટીપાઓથી બચતો ન હતો અને બીજાને અજાબ એટલા માટે આપવામાં આવી રહ્યો છે કે તે ચાડી કરતો ફરતો હતો. (મુતફિક અલયહિ)
- (૫) **વદી :** આ એક ઘાટું પ્રવાહી છે, જે કેટલાક લોકોને પેશાબ પદ્ધી આવી જાય છે. પેશાબ પદ્ધી ઉતાવળ ન કરવી જોઈએ, બલ્કે એ વાતની ખાત્રી કરી લેવી જોઈએ કે બરાબર પેશાબ થઈ ગઈ છે, હવે નહીં થાય. જો આ ઘાટું પ્રવાહી કપડાં પર લાગી જાય તો પ્રભાવિત ભાગને ધોઈ લેવો જોઈએ.
- (૬) **મગી :** આનાથી તાત્પર્ય પાતળું પ્રવાહી છે, સંભોગ પહેલાંની કીડાના પરિણામે નીકળે છે. આનાથી વુજૂ અનિવાર્યપણે કરવું પડે છે, ગુસ્લ (સ્નાન) નહીં, અને કપડાં પર લાગી જાય તો કપડાંનો એટલો ભાગ ધોઈ લેવો જોઈએ, અથવા પાણીના છાંટા મારી લેવા જોઈએ.

- (૭) **વીર્ય :** સંભોગ કે સ્વમદોષના સમયે જે પ્રવાહી બહાર નીકળે છે, તેને વીર્ય કહે છે. આનાથી ગુરુલી અનિવાર્યપણે કરવું પડે છે અને જો કપડાં પર લાગી જાય તો તેને ધોઈ લેવા જોઈએ. કુકહા (ઈસ્લામી ધર્મશાસ્ત્રીઓ)નો આના ‘નજસ’ (અશુદ્ધિ) હોવા વિશે મતભેદ છે. કેટલાક કહે છે કે આ પવિત્ર છે, કેમ કે માનવીના જન્મનું મૂળ આ જ છે. બીજા લોકો કહે છે કે આ નાપાક (અપવિત્ર) છે. જો આ ભીનું હોય તો ધોવું જોઈએ અને જો સૂકાઈ ગયું હોય તો ખોતરીને કાઢી નાખવું જોઈએ. હઝરત આઈશા ﷺ ફરમાવે છે કે હું રસૂલુલ્લાહ ﷺ ના કપડાંમાંથી જો આ સૂકાઈ ગયું હોય તો ખોતરીને કપડાને ખંખેરી નાખતી અને જો ભીનું હોય તો તેને ધોઈ નાખતી. (દારે કુન્તી, બજાર) તથાપિ, ધોઈ નાખવું જ વધારે સારું અને વધારે સ્વાભાવિક છે.
- (૮) **જેનું માંસ ખાઈ શકાતું નથી એવા પશુનું મળ-મૂત્ર :** હઝરત ઈબને મસ્લુલિદ ﷺ થી રિવાયત છે કે એક વાર રસૂલુલ્લાહ ﷺ એ હાજત પૂરી કરવા માટે મને ગણ પથ્યર લાવવાનું કહ્યું. હું બે પથ્યર અને એક છાણનો સૂકાયેલો ટુકડો લઈને ગયો, તો આપ ﷺ એ પથ્યરોને લઈ લીધા અને સૂકા છાણના ટુકડાને ન લીધો અને ફરમાવ્યું કે આ ‘નજસ’ (અશુદ્ધિ) છે. (બુખારી)
- (૯) **કૂતરાના મોઠાની લાળ :** કૂતરાની આ જ વસ્તુ ‘નજસ’ હોય છે. આ જ કારણ છે કે જે વાસણમાં કૂતરો મોહું નાખે તેને સાત વાર ધોવાનો હુકમ આપવામાં આવ્યો છે. (મુતાફિક અલયહી) બીજી હદ્દીસમાં આપ ﷺ એ ફરમાવ્યું :

«طَهُورٌ إِنَّا أَحَدُكُمْ إِذَا وَلَعَ فِيهِ الْكَلْبُ، أَنْ يَغْسِلَهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ أَوْ لَا هُنَّ بِالْتُّرَابِ»

અર્થાત્, જો તમારા કોઈ વાસણમાં કૂતરો મોહું નાખી દે, તો તેને સાત વાર ધૂઓ અને પહેલી વાર માટીથી ધૂઓ. (મુસ્લિમ, અહમદ)

કૂતરા પાળવાના સંદર્ભમાં મુસલમાને ખૂબ સાવધાની રાખવી જોઈએ. શિકાર અને દેખરેખ માટે તો જાઈજ છે, પરંતુ ફેશન માટે આવું ન કરવું જોઈએ, કેમ કે તેનાથી હંમેશા ‘નજસ’ થવાનો ભય રહે છે અને બીજું એ કે રસૂલુલ્લાહ ﷺ એ ફરમાવ્યું :

«لَا تَدْخُلُ الْمَلَائِكَةُ بَيْنَأَ فِيهِ كَلْبٌ، وَلَا صُورَةً تَمَاثِيلٍ»

અર્થાત્, જે ઘરમાં કૂતરાઓ અને ચિત્રો (ફોટાઓ) હોય ત્યાં ફરિશતાઓ આવતા નથી. (મુસ્લિમ)

(૧૦) શરાબ (દારુ, મદિરા) :

શરાબ ‘નજસ’ (નાપાક) છે. અલ્લાહ ત્રાલાલાએ ફરમાવ્યું :

﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ مَاءْمَنُوا إِنَّمَا الْخَنْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَرْلُمُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَنِ فَاجْتَبِبُوهُ لَعَلَّكُمْ

٩٠ ﴿١٠﴾ المائدة: تُفْلِحُونَ

અનુવાદ : “હે લોકો, જેઓ ઈમાન લાવ્યા છો ! આ શરાબ અને જુગાર અને આ સ્થાનકો અને પાંસાઓ, આ બધા ગંદા શૈતાની કામો છે, તેનાથી બચો. આશા છે કે તમને સરળતા પ્રાપ્ત થાય.”

(સ્તુર: માઈડા, આ.૮૦)

શરાબ સંપૂર્ણપણે હરામ (અવૈષ) છે. તેનું પીવું, બનાવવું, ખરીદવું, વેચવું બધું જ હરામ છે. આજના યુગમાં મેડિકલ સાયન્સે તેની હાનિઓ સ્પષ્ટ કરીને મૂકી દીધી છે. તેના નુકસાન અને તેનાથી ઉત્પત્ત થતી બીમારીઓ અસંખ્ય અને ખૂબ જ ભયાનક છે. એનો અર્થ એ થયો કે આધુનિક વિજ્ઞાને ઈસ્લામી આદેશોની સર્વ્યાર્થ અને લાભોને ન માત્ર સ્વીકારી લીધા છે, બલ્કે તેના પર મહોર મારી દીધી છે.

‘નજસત’ (અશુદ્ધિ)થી પાકી (પવિત્રતા) કોઈપણ પાણીથી પ્રાપ્ત થતી નથી. તેથી એ જાણવું જરૂરી છે કે ક્યા પાણીથી આપણે પાકી પ્રાપ્ત કરી શકીએ છીએ.

—●—